

Een droom zonder grenzen

Een droom zonder grenzen

Edy Marron

Een droom zonder grenzen

Edy Marron

ISBN 9789465547978

Eerste druk, 2026

© 2026 Edy Marron

Alle rechten voorbehouden.

Dit is een fictieve roman. De hoofdpersonen en ondernemingen in dit verhaal zijn fictief. Overeenkomsten met bestaande personen berusten op toeval. Echte plaatsnamen en historische omstandigheden worden gebruikt als decor.

Proloog

De hand voor de deur

De man met het oortje hield Milan tegen op drie stappen van het podium.

Niet hard. Twee vingers tegen zijn borst, alsof hij een stofje van een jas wilde halen. Achter de zwarte gordijnen zongen zestigduizend mensen een melodie die Milan zeventien jaar eerder in een kamer boven een garage had bedacht. Zonder woorden. Alleen die vijf tonen. Een heel stadion dat hetzelfde kon onthouden als een jongen die zijn fiets niet op slot kon zetten zonder terug te lopen om het te controleren.

‘Nog negentig seconden,’ zei de man.

Op de monitor boven zijn hoofd stond MILES NORTH. Daaronder telden witte cijfers af. Op de werktafel lagen twee koptelefoons, drie USB-sticks en een telefoon waarop twaalf gemiste oproepen stonden. Elf van zijn manager. Eén van thuis.

Milan keek naar die laatste.

Het bericht van zijn moeder was kort.

Hij is wakker. Hij vroeg of je al gespeeld had.

Hij las het twee keer. Vanuit de gang kwam een geur van koffie en nat beton. Het had de hele middag geregend in São Paulo. Onder het stadion lag een stad waarvan hij slechts het vliegveld, een hotelkamer en de achterraut van een bus had gezien. Toch waren daarbuiten mensen die zijn muziek kenden. Soms geloofde hij dat nog minder dan toen het niet waar was.

‘Alles goed?’ vroeg de man met het oortje.

Milan knikte te snel.

In het gordijn zat een scheur ter hoogte van zijn schouder. Erdoorheen zag hij een strook publiek, een meisje met zilveren sterren op haar wangen en een jongen die een kartonnen bord boven zijn hoofd hield. Op het bord stond in onhandig Engels dat hij op zijn verjaardag gekomen was.

Milan was dertig. Hij had twee paspoorten vol stempels, een appartement met een uitzicht waarvoor hij zelden thuis was en een koffer die inmiddels langer meeding dan zijn laatste relatie. In een tijdschrift had iemand hem een natuurtalent genoemd. Hij had het artikel niet uitgelezen.

Zijn rechterhand trilde.

Hij drukte zijn duim tegen de metalen sleutel aan zijn ketting. Het was een kleine sleutel, met een blauwe verfplek aan de rand. Geen gelukshanger. Hij paste nog altijd op de deur van de garage in Nederland, al had zijn vader het slot allang moeten vervangen.

‘Zestig seconden.’

Een medewerker stak zijn hoofd om de hoek. ‘De lichtcue is aangepast. Na de film meteen je intro. Geen extra stilte.’

‘Wel stilte,’ zei Milan.

De medewerker keek naar de man met het oortje.

‘Acht seconden,’ zei Milan. ‘Zoals afgesproken.’

‘Ze willen de energie vasthouden.’

‘Ik ook.’

De medewerker verdween. De man voor de deur trok één wenkbrauw op, maar zei niets.

Milan zette zijn telefoon op de werktafel en nam hem weer op. Hij opende het gesprek met zijn moeder. Zijn vingers gleden twee keer over de verkeerde letters.

Zeg dat ik zo begin. En dat ik hem nog iets moet laten horen.

Daarna maakte hij een nieuw bericht voor iemand die al maanden nauwelijks had gereageerd.

De eerste is voor ons.

Hij verstuurde het voordat hij kon besluiten dat het te laat was.

Op de monitor verdwenen de witte cijfers. Het stadion werd zwart. Eerst klonk er een laatste golf gejuich, daarna de stem uit de film. Die stem vertelde een verhaal over grenzen, nachtelijke wegen en iemand die altijd verder wilde. Milan had de tekst bij de derde versie laten inkorten. Aan de laatste zin had hij niets kunnen veranderen. De sponsor vond hem geweldig.

The world is yours.

Milan keek naar de kabels op de vloer.

De wereld was van niemand. Er waren visa, ziekenhuizen, vertraagde vliegtuigen, mensen die verdwenen als je niet terugbelde. Er waren deuren die dichtbleven, hoe hard je ook werkte. Alleen had hij ooit geleerd dat je bij een dichte deur nog kon luisteren naar wat er aan de andere kant gebeurde.

De film eindigde.

De man haalde zijn hand weg.

Milan liep de trap op. Vier treden, een draai naar links, de warmte van een lamp op zijn gezicht. Hij zag het stadion nu helemaal. Tot aan de bovenste ring stonden de telefoons als kleine ramen in een donkere stad.

Hij legde zijn koptelefoon naast de mixer.

En toen liet hij het stil worden.

Acht seconden.

In die stilte hoorde hij, heel even, een ander geluid. Een sleutelbos tegen een werkbank. Het zoemen van een oude koelkast. Zijn vader, beneden in de garage, die vroeg of hij ook nog van plan was te slapen.

Alles was daar begonnen.

Niet op een podium.

Op een dinsdag waarop hij vuilnis buiten moest zetten.

Het geluid van dinsdag

Milan was twaalf toen hij ontdekte dat een vuilniswagen in de maat kon rijden.

Het was niet de motor. Die bromde gewoon, zwaar en laag, zoals de bestelbus van zijn vader deed als het buiten vroor. Het was het stuk daarna: het piepen van de remmen, de metalen klap waarmee de bak werd vastgezet, de twee slagen van de pers. Tss, klak, boem-boem. Even wachten. Dan opnieuw.

Hij stond op sokken in de deuropening met een zak afval in zijn hand. Zijn moeder riep vanuit de keuken dat de mannen geen halve ochtend gingen wachten. Milan haastte zich over het natte tuinpad en voelde het water door zijn sokken trekken.

‘Je bent laat, jongen,’ zei de vuilnisman.

‘Ik luisterde.’

‘Daar worden je voeten warm van, zeker?’

De man gooide de zak achter in de wagen. De pers sloeg twee keer. Milan bewoog zijn vingers tegen zijn been. Vier tikken, de klap iets later dan hij verwachtte. Hij deed het nog eens toen de wagen de straat uit reed.

Binnen stond zijn vader met één arm in zijn jas. Op zijn onderarm zat een streep zwart vet die hij onder de kraan niet had weggeboend.

‘Waarom heb je geen schoenen aan?’

Milan keek omlaag.

‘Weet ik niet.’

‘Probeer je voeten eens met je hoofd te verbinden.’

Zijn moeder schoof een broodtrommel over het aanrecht. 'Laat hem eerst ontbijten.'

Hun keuken was te klein voor drie mensen die tegelijk haast hadden. Als de koelkast openstond, kon de achterdeur niet helemaal naar binnen. Op het raam zaten stickers van de vorige bewoners die niemand eraf kreeg. Milan vond de gele zon in de hoek mooi, al ontbrak de helft van de stralen.

Hij at zijn boterham staand en tikte met zijn pink tegen het aanrecht. 'Niet,' zei zijn vader.

Milan stopte.

De werkplaats zat aan het huis vast. Vos Reparatie, stond op een bord boven de garagedeur. Daaronder: fietsen, scooters, klein motoronderhoud. Zijn vader had het laatste woord zelf toegevoegd toen een klant met een grasmaaier kwam en daarna iedereen met een grasmaaier kwam. Sindsdien rook het achter het huis in april naar oud gras en benzine.

'Na school even helpen,' zei zijn vader. 'Die blauwe fiets moet klaar.'

'Ik heb huiswerk.'

'Dat heb je iedere dag.'

'Dat is hoe school werkt.'

Zijn moeder draaide zich om naar het koffieapparaat. Hij zag haar schouders bewegen.

'Na school,' herhaalde zijn vader, maar zonder de hardheid van eerst.

Buiten fietste Milan naar de brug. De rivier liep langzaam langs de achterkant van het dorp. Aan de andere kant lag het nieuwe industrieterrein, waar zijn beste vriend Ravi woonde boven de winkel van zijn ouders. Ravi wachtte naast het verkeerslicht en hield een plastic tas tussen zijn knieën.

'Heb je het?' vroeg Milan.

Ravi trok de tas omhoog. 'Mijn broer zei dat je er niet op mag slaan.'

'Waarom zou ik erop slaan?'

‘Omdat jij overal op slaat.’

In de tas zat een oude digitale voicerecorder, een zilveren apparaat met een kras over het scherm. Ravi’s broer had hem gebruikt voor colleges en was ermee gestopt nadat hij per ongeluk veertig minuten trein had opgenomen in plaats van een les.

‘Kan hij lang opnemen?’

‘Tot hij vol is.’

Dat vond Milan een bevredigend antwoord.

Hij had Ravi gisteren verteld dat hij geluiden wilde bewaren. Ravi had niet gevraagd waarom. Dat was een van de redenen dat ze vrienden waren. Als Milan een plan had dat nergens op sloeg, keek Ravi eerst of hij ergens een kabel voor kon vinden.

Op school bleek het apparaat te piepen als je een knop te lang indrukte. Milan ontdekte dat tijdens rekenen, toen hij onder zijn tafel het klikken van de verwarming wilde opnemen.

‘Wat gebeurt daar?’ vroeg meester De Bruin.

Iedereen keek.

‘Niets.’

‘Niets piept blijkbaar.’

Milan moest de recorder inleveren. Na de les kreeg hij hem terug met de afspraak dat hij alleen buiten mocht opnemen. Hij knikte ernstig. Ravi wachtte in de gang.

‘Goed begin,’ zei hij.

Tijdens de lunch zaten ze achter het fietsenhok. Milan hield de recorder vlak bij het draaiende achterwiel van Ravi’s fiets. De ketting liep droog over het tandwiel en maakte een geluid dat hij prettig vond, scherp aan het begin en daarna heel kort zacht.

‘Je vader gaat dit expres smeren,’ zei Ravi.

‘Ik kan hem eerst opnemen.’

‘Jij bent de enige die een kapotte fiets jammer vindt als hij gemaakt wordt.’

Toen de bel ging, nam Milan die ook op. Een meisje uit hun klas liep langs hen heen, met een map tegen haar buik.

‘Waarom doe je dat?’ vroeg ze.

Het was Lotte. Ze tekende vaak in de kantlijn van haar schrift en had op haar etui met zwarte stift een oog gemaakt. Milan kende haar al jaren, maar ze spraken zelden langer dan nodig.

‘Ik wil er muziek van maken.’

Ze keek naar de recorder en daarna naar Ravi, alsof ze wilde weten of hij het ook gehoord had.

‘Van de bel?’

‘Ook.’

‘Dan wil ik graag iets dat minder naar school klinkt.’

Ze liep door. Ravi lachte. Milan niet. Hij luisterde opnieuw naar de opname en vond opeens dat ze gelijk had.

Thuis wachtte de blauwe fiets. Zijn vader liet hem het achterwiel vasthouden terwijl hij de rem afstelde. In de radio op de werkbank praatten twee mensen over het weer. Er volgde een plaat die Milan niet kende. Eerst een stem, dan een dunne hoge melodie, en daaronder een bas die uit het kleine speakertje kwam alsof hij ergens vandaan probeerde te ontsnappen.

Milan vergat het wiel vast te houden.

‘Hé.’ Zijn vader greep de fiets bij het zadel. ‘Er zijn ook dingen die niet vanzelf blijven staan.’

‘Wat is dat?’

‘Een fiets, Milan.’

‘Op de radio.’

Zijn vader luisterde. ‘Geen idee.’

De presentator praatte over het einde van de plaat heen. Milan hoorde een titel die hij niet goed kon verstaan. Hij zette de recorder naast de radio en drukte op de rode knop. Te laat. Alleen de stem van de presentator bleef over, gevolgd door reclame voor matrassen.

Hij voelde een vreemd soort verdriet. Het geluid was er geweest en nu was het weg. Een paar minuten waarin hij iets had herkend zonder te weten wat.

‘Die zal nog wel een keer komen,’ zei zijn vader.

‘Hoe weet je dat?’

‘Omdat ze op de radio alles zeven keer draaien.’

Na het eten ging Milan naar boven. Zijn kamer had een schuin plafond en een bureau dat vroeger van zijn moeder was geweest. Op de computer stond een programma dat hij via Ravi’s broer had gekregen: een eenvoudige muzieksequencer met gekleurde blokjes. De computer deed er bijna vier minuten over om op te starten.

Hij zat gedurende die vier minuten op het randje van zijn stoel.

De recorder aansluiten lukte niet. De kabel paste wel in de computer, maar het scherm liet alleen een map zien met bestanden waarvan de namen uit cijfers bestonden. Hij opende de eerste. Verwarming. De tweede. Fiets. De derde. Zijn eigen stem die zei dat Ravi stil moest zijn.

Hij lachte en hoorde zichzelf lachen uit de speakers.

Hij sleepte de opname van de fiets naar het programma. Het geluid werd een lijn met kartels. Hij knipte een stukje af. Te kort. Opnieuw. Hij knipte het begin van een tik en zette het achter elkaar. Vier keer, acht keer, zestien.

Er ontstond iets.

Geen liedje. Geen muziek zoals op de radio. Een wiel dat niet meer op een fiets hoefde te zitten.

Hij zette er de klap van een keukenkastje onder die hij eerder die middag had opgenomen. De eerste keer kwam hij verkeerd uit. De tweede ook. Bij de derde draaiden ze samen. Milan trok zijn knieën onder zijn stoel en zette de herhaling aan.

Beneden sloeg een deur. Zijn vader riep dat het zachter moest.

Milan draaide het volume omlaag en bracht zijn gezicht dicht bij de speaker, alsof de muziek kleiner werd en hij erbij moest kruipen.

Toen zijn moeder om half tien binnenkwam, zag ze alleen een jongen in zijn pyjama die naar een beeldscherm staarde.

‘Bedtijd.’

‘Luister even.’

Ze bleef naast hem staan. Uit de speakers kwamen de fiets, het kastje, een stuk regen dat hij door het raam had opgenomen. Ze zei niets.

‘Is het slecht?’ vroeg Milan.

‘Het is bijzonder.’

‘Dat zeg je als het slecht is.’

‘Dat zeg ik als ik nog niet weet wat ik hoor.’

Hij keek naar haar. Ze legde een hand op zijn hoofd, niet om hem te aaien, meer alsof ze wilde voelen hoe warm hij was.

‘Jij weet het wel?’

Milan knikte.

‘Bewaar het dan.’

Hij klikte op opslaan. Het programma vroeg om een naam. Hij dacht aan de vuilniswagen, zijn natte voeten, de plaat die hij niet kon terugvinden.

Hij noemde het bestand dinsdag.

Een kamer die groter werd

Voor zijn dertiende verjaardag kreeg Milan geen mengpaneel. Hij wist dat hij er geen zou krijgen. Zijn moeder had drie weken eerder gevraagd wat een mengpaneel precies deed, en zijn vader had na Milans uitleg gezegd dat de keuken ook een mengkraan had maar dat die tenminste warm water opleverde. Toch keek hij tijdens het ontbijt net iets te vaak naar de deur van de woonkamer.

Op tafel stond een klein pakje in blauw papier.

Een koptelefoon.

Hij had een grijze beugel, grote oorkussens en een kabel die met een veer aan een telefoonsnoer deed denken. Geen duur merk. Geen apparaat met lichtjes. Milan tilde hem uit de doos en merkte dat de oorkussens naar nieuw plastic roken.

‘Voor je muziek,’ zei zijn moeder.

‘Voor onze rust,’ zei zijn vader.

Milan zette hem op. De keuken verdween niet, maar werd verder weg. Zijn vader zei iets en Milan zag zijn mond bewegen zonder de woorden te verstaan. Hij haalde één kant van zijn oor.

‘Dank je wel,’ zei hij.

Zijn vader knikte en nam de lege doos om de garantie te zoeken.

Ravi kwam die middag met een doos koekjes en een USB-stick die aan een sleutelhanger in de vorm van een voetbal hing. Hij zat op het bed terwijl Milan achter het bureau de koptelefoon aansloot.

‘Wat staat erop?’

‘Geluiden. Mijn broer zegt dat ze vrij zijn.’

‘Vrij waarvan?’

‘Weet ik niet. Hij zei dat je ze mag gebruiken.’

Er stonden mappen met kicks, snares, claps en dingen die als ruimteschepen klonken. Milan opende een kick. Een droge klap, precies en diep. Hij klikte nog eens. En nog eens.

‘Die is goed,’ zei hij.

‘Ze zijn allemaal kicks.’

‘Maar deze zit laag.’

Ravi stak een koekje in zijn mond en leek dat te accepteren.

Sinds dinsdag had Milan negen bestanden gemaakt. Ze heetten woensdag, donderdag, donderdagnieuw, donderdagechtnieuw en daarna project1 tot en met project5. Geen van de bestanden was langer dan een minuut. Sommige waren ook niet langer dan acht seconden, alleen luisterde hij er een halfuur naar.

Nu zette hij de nieuwe kick onder de fietsketting. Het klonk opeens niet meer alsof twee voorwerpen toevallig tegelijk lawaai maakten.

Er zat richting in.

Ravi kwam van het bed af.

‘Speel nog eens.’

Milan klikte.

Ravi knikte met zijn hoofd. Niet overdreven, niet voor de grap. Heel even bewoog zijn knie mee.

Milan voelde zich zo blij dat hij er niets over durfde te zeggen.

Ze zaten twee uur in de kamer. Ravi zocht geluiden uit en Milan verschoof blokjes. Een hoge toon kwam op het verkeerde moment binnen. Ze lieten hem staan omdat het juist daardoor spannend werd. Een stem uit een meegeleverd voorbeeld klonk als iemand die vanuit een tunnel iets riep. Milan haalde de woorden weg en bewaarde de adem ervoor.

‘Dit is eng,’ zei Ravi.

‘Goed eng?’

‘Zoals als je weet dat je betrappt gaat worden, maar nog niet.’

Milan vergrootte de adem en zette hem vlak voor de kick. Ravi grijnsde.

Om vijf uur riep zijn moeder dat de familie er was. Beneden moesten ze taart eten en het programma verlaten zonder iets te veranderen. Milan bewaarde het bestand drie keer. Zijn tante vroeg wat hij later wilde worden.

‘Muziek maken.’

‘O, leuk. In een band?’

‘Op de computer.’

‘Daar kun je tegenwoordig alles mee, hè.’

Ze keek alweer naar zijn moeder. Het gesprek was afgelopen zonder dat het echt begonnen was.

Na de taart haalde zijn vader hem naar de garage. Er stond een kinderfiets op de bok, met een stuur dat scheef zat.

‘Alleen dat even,’ zei hij.

Milan keek naar het raam van zijn kamer. Het licht was nog aan.

‘Het is mijn verjaardag.’

‘Het stuur weet dat niet.’

Zijn vader gaf hem een sleutel. Milan nam hem niet meteen aan.

Er waren dingen die ze samen goed konden. Een band vervangen.

Een ketting inkorten. Een wiel horen aanlopen en weten waar het

zat. Zijn vader kon met twee vingers aan een pedaal voelen wat

Milan met beide handen niet begreep. Maar zodra Milan over een

nieuw geluid begon, leek er tussen hen een werkbank te staan die ze allebei niet konden verplaatsen.

‘Ik was met Ravi bezig.’

‘Ravi kan ook een kwartier wachten.’

Dat kwartier werd veertig minuten. Toen Milan naar boven kwam,

lag de koptelefoon op zijn stoel en was Ravi naar huis. Op het

beeldscherm stond het project nog open. Naast de computer lag een briefje.

Heb niets veranderd. Behalve dat ene rare geluid. Grapje.

Gefeliciteerd.

Milan ging zitten. Hij speelde de muziek af en vond hem minder goed dan voor de taart. Dat gebeurde vaker. Als hij terugkwam uit

een andere kamer, was wat hij had gemaakt opeens gewoon een bestand op een computer. Hij draaide de kick harder. Het hielp niet. Hij draaide alles harder.

Het programma liet rode balkjes zien. Er begon iets te kraken.

Milan zocht op internet waarom een opname kraakte. Hij las woorden die hij niet kende en klikte zich van het ene forum naar het andere. Er bleek iets te bestaan dat clipping heette. Hij draaide de volumes terug. Het kraken verdween. De muziek werd zachter en tegelijk duidelijker.

Dat was irritant. Hij had verwacht dat het beste geluid ergens verborgen zat achter een duur apparaat. Het bleek ook ergens achter een knop te zitten die hij verkeerd had gezet.

De volgende ochtend nam hij de koptelefoon mee naar school. Ravi wilde het nieuwe stuk horen. In de pauze stonden ze bij het hek en gaf Milan hem één oor. Na twaalf seconden wees Ravi naar het scherm van het afspeelapparaat.

‘Waar is die adem?’

‘Weggehaald.’

‘Waarom?’

‘Ik vond hem niet professioneel.’

‘Wat is professioneel?’

Milan had daar een mening over gehad tot Ravi het vroeg.

‘Zoals echte muziek.’

Ravi luisterde nog eens. ‘Die adem was het enige wat ik nog wist.’

Milan staaarde naar zijn schoenen.

Aan de andere kant van het plein stond Lotte met twee meisjes. Ze zag de koptelefoon en kwam dichterbij.

‘Heb je de schoolbel al vervangen?’

Milan gaf haar het andere oor. Ze luisterde met haar hoofd scheef. Haar vingers maakten een klein bewegingetje tegen haar map.

‘Wat vind je?’ vroeg hij.

‘Het begint alsof er iets gaat gebeuren.’

‘En dan?’

Ze gaf de koptelefoon terug.

‘Dan gebeurt het nog niet.’

Ravi begon te lachen en hield op toen hij Milans gezicht zag.

‘Ik bedoel dat je verder moet,’ zei Lotte. ‘Er moet iets komen waar je voor blijft.’

In de les die volgde, schreef Milan die zin achter in zijn schrift. Er moet iets komen waar je voor blijft. Hij schreef hem kleiner dan de sommen ernaast, zodat meester De Bruin hem niet zou zien.

Die avond zette hij de adem terug.

Daarna speelde hij met één vinger vijf noten op het toetsenbord van de computer. Sommige toetsen deden niets. Andere gaven twee tonen tegelijk. Hij maakte fouten en liet er één staan: een noot die later kwam dan je verwachtte.

Het stuk werd drie minuten en acht seconden lang.

Voor het eerst had hij een einde nodig.

Hij probeerde de drums langzaam weg te halen. Hij probeerde alle geluiden ineens te stoppen. Hij probeerde de vijf noten alleen te laten spelen. Bij die laatste versie voelde hij iets in zijn borst verschuiven.

Hij luisterde vanaf het begin.

Een kamer kon kennelijk groter worden zonder dat je een muur weghaalde.

Beneden riep zijn vader dat het eten klaar was.

Milan haalde de koptelefoon af. Hij sloeg het bestand op als Dinsdag 2. Ditmaal bleef hij niet zitten. Hij ging naar beneden, waste zijn handen en schoof aan tafel.

‘Gelukt?’ vroeg zijn moeder.

Hij knikte.

Zijn vader sneed een aardappel in tweeën. ‘Die fiets ook.’

Milan keek op. Even dacht hij dat het een steek was. Toen zag hij dat zijn vader naar hem keek, bijna glimlachend.

‘Dat stuur zit recht,’ zei hij.

Het was geen compliment over de muziek.

Toch nam Milan het aan.

De ruimte onder het bruggetje

De geluidsrecorder van Ravi's broer mocht één middag mee. Ravi had beloofd dat hij hem vóór zes uur terug zou brengen, dat er geen zand in zou komen en dat Milan hem niet uit elkaar zou halen om te zien hoe geluid erin paste. Die laatste voorwaarde was volgens Milan onnodig. Hij wilde weten hoe geluid eruit kwam.

Ze gingen naar de rivier. Het was september, een halfjaar na zijn verjaardag, en het water stond laag genoeg om de rand van de betonnen pijlers te zien. Milan had een plastic zak met twee lepels, een fietssleutel en een kapotte bel meegenomen. Ravi droeg de recorder in de binnenzak van zijn jas, ondanks de zon. Hij liep alsof hij iets had gestolen.

'Je hoeft hem niet te bewaken,' zei Milan.

'Mijn broer heeft hem gekocht.'

'Ik ga hem ook niet opeten.'

'Jij zegt altijd dat iets kan en daarna moet mijn broer het uitleggen.'

Bij het bruggetje zat een meisje met een rode fiets te wachten tot haar hond klaar was met aan een struik ruiken. Milan wilde zijn eerste opname pas maken als ze weg was. Hij vond het gênant om een lepel tegen beton te tikken waar iemand bij stond. Ravi vond het juist vreemd dat ze daarvoor naar buiten waren gegaan.

'We kunnen thuis ook beton vinden.'

'Hier klinkt het anders.'

'Hier kijken mensen.'

Het meisje vertrok. Ze namen het pad langs de oever en kropen onder de brug, waar de aarde koel rook en een halfvergane krant tegen een pijler lag. Boven hun hoofd reed een fiets. De banden

maakten een zacht rollen, gevolgd door twee korte tikken bij de naden in het wegdek. Het geluid schoof van links naar rechts en verdween.

Milan stak zijn hand uit.

Ravi gaf hem de recorder niet.

‘Ik druk wel.’

‘Je moet hem hier houden.’

‘Zeg maar waar.’

Ze probeerden het vijf keer. Iedere keer kwam er precies op het verkeerde moment een voetganger, of geen fietser, of Ravi fluisterde dat hij dacht dat de batterij leegging. Bij de zesde opname hielden ze allebei hun adem in. Twee fietsen reden tegelijk over de brug. Het beton bromde kort. Een spaak tikte ergens tegen.

Milan hoorde de opname terug door de kleine ingebouwde speaker. Hij had iets groters verwacht. De rivier klonk als een kraan en de brug als een deur die iemand voorzichtig dichtdeed.

‘Je moet de koptelefoon gebruiken,’ zei Ravi.

Die had Milan vergeten.

Hij keek naar de plastic zak, waarin de lepels schitterden alsof ze hem uitlachten. Thuis had hij zich voorgesteld hoe hij terug zou komen met geluiden die niemand eerder had gehoord. Nu zaten ze op vochtige aarde naar een luidsprekertje te luisteren dat ongeveer hetzelfde kon als zijn vaders telefoon.

Ravi tikte met een lepel tegen de pijler.

Het geluid vloog boven hen heen, dun en helder, en kwam een ogenblik later terug uit de ruimte onder de volgende boog. Ze keken tegelijk op.

‘Doe nog eens,’ zei Milan.

Ravi tikte harder. Nu kwam er een scherpe tik gevolgd door een kort staartje dat bleef hangen. Milan pakte de tweede lepel. Ze maakten een ritme dat na vier slagen steeds te snel werd. Ravi lachte midden in een opname en Milan zei dat hij stil moest zijn.

‘Het is mijn lepel.’

‘Van mijn moeder.’

‘Dan moet je tegen je moeder zeggen dat ze niet mag lachen.’

Het duurde tot half vijf voordat ze ophielden. Ze hadden drieëndertig opnamen, een natte broek en één lepel met een kromme steel. Op de terugweg leek Milan boven op zijn fiets te zitten in plaats van erop. Hij hoorde alles wat ze passeerden. Een vrachtwagen die tussen twee huizen door klonk. De korte ritsel van de heg langs het fietspad. Een vogel die steeds één keer riep en lang genoeg wachtte om irritant te worden.

Ravi trapte naast hem. ‘Je kijkt niet naar de weg.’

‘Jawel.’

‘Je fietst naar die paal.’

Milan stuurde op het laatste moment bij. Ravi keek hem lang aan en schudde toen zijn hoofd.

Thuis moesten ze de recorder via een kabel aansluiten die volgens Ravi ergens bij de printer lag. Hij ging hem halen. Milan zette de lepels in de vaatwasser en draaide de kromme steel zo dat zijn moeder hem niet meteen zou zien. Daarna zat hij op zijn bed te wachten.

Ravi kwam terug met de kabel en zijn broer achter zich.

Zijn broer keek naar de recorder, naar Milans broek en naar de vochtige afdruk op het bed.

‘Is hij gevallen?’

‘Nee,’ zei Ravi.

‘Waarom zit er aarde op?’

Milan voelde langs de onderkant. Er zat een bruine veeg op het batterijklepje. Hij had het apparaat even op zijn knie gelegd.

‘Ik maak het schoon.’

Ravi’s broer hield zijn hand op. ‘Ik doe het wel.’

Milan wilde protesteren. Hij zag aan Ravi’s gezicht dat hij dat beter niet kon doen. Ze sloten de recorder aan voordat hij weer mee naar huis ging. De bestanden verschenen als een rij nummers. Milan kopieerde ze en hield zijn handen op tafel tot de balk helemaal vol

was. Ravi's broer controleerde de aansluiting, droogde de behuizing met een doek en trok de kabel los.

'Als je hem nog een keer nodig hebt, vraag je het eerst aan mij.'

Hij zei het tegen Milan. Dat was erger dan wanneer hij het tegen Ravi had gezegd.

'Dat doe ik,' zei Milan.

Toen de deur dicht was, zette hij zijn koptelefoon op. De eerste opname klonk als wind. De tweede ook. Bij de derde hoorde hij Ravi tegen zijn jas praten. De vierde was precies de brug die Milan had willen horen. Hij zette hem harder. Het korte rollen kreeg een diepe onderkant, alsof het beton voor een halve seconde een groot instrument was geworden.

Hij haalde Ravi erbij. Ze gebruikten één oorkussen per persoon en moesten hun hoofden ongemakkelijk dicht bij elkaar houden. Ravi luisterde drie seconden.

'Dat zijn wij,' zei hij.

'Nee, dat zijn die fietsen.'

'Ik hoor mijn jas.'

Milan hoorde hem nu ook. Een geritsel dat hij eerder voor water had aangezien. Hij zoomde in op de opname en knipte er een stukje af. Het bruggetje verdween daardoor voor de helft.

Hij knipte nog een stukje. Nu bleef alleen een tik over.

Ravi ging weer op het bed zitten. 'Je kunt morgen nog eens.'

'Dan zijn die fietsen er niet.'

'Er zijn andere fietsen.'

Milan luisterde naar de tik, naar het lepelgeluid en naar de adem voor Ravi's lach. Hij zette de lach naast de tik. Dat klonk alsof iemand uitgleed. Hij verschoof hem een beetje. Nu leek het een antwoord. Hij verschoof hem nog eens. Ravi stak zijn hoofd op.

'Waarom ben ik de hele tijd aan het lachen?'

'Omdat het past.'

'Haal mij eruit.'

Milan hield zijn hand boven de muis. 'Je hoort bijna niet dat jij het bent.'

'Ik hoor het.'

'Maar dit is juist goed.'

Ravi pakte zijn schooltas. Hij zei niets meer. Dat maakte Milan kwaad. Ze waren de hele middag bezig geweest en eindelijk begon het ergens op te lijken; nu wilde Ravi weg omdat hij zichzelf drie keer hoorde.

'Je hoeft niet meteen zo te doen.'

'Ik doe niks.'

'Dan kun je ook blijven.'

'Ik moet eten.'

Ravi vertrok. Milan liet de lach nog vier keer afspelen. Daarna klonk het nauwelijks meer als lachen. Hij haalde hem uit het project en sloeg het bestand op.

Beneden stond zijn moeder bij het aanrecht met de kromme lepel.

'Gaat het goed met jullie?' vroeg ze.

Hij dacht dat ze de lepel bedoelde.

'We hebben muziek gemaakt.'

'Ravi keek nogal stil toen hij wegging.'

Milan vertelde over de opname. Hij legde uit dat Ravi de recorder had vastgehouden en dus had geweten dat alles werd opgenomen. Zijn moeder legde de lepel naast het bord met gesneden komkommer.

'Heeft hij gezegd dat je zijn lach mocht gebruiken?'

'Hij lachte zelf.'

Ze wachtte.

Milan nam een stuk komkommer en at het zonder iets te proeven.

'Nee.'

'Dan moet je dat misschien eerst vragen.'

Hij wilde zeggen dat mensen nooit zouden lachen als je het van tevoren vroeg. Hij zag ook wel dat dat niet precies was waarover ze het had. Boven verwijderde hij de lach uit de map waarin hij de

bruikbare stukjes bewaarde. De volledige middagopname liet hij staan. Hij stuurde Ravi een bericht dat hij hem niet zou gebruiken. Het antwoord kwam pas na het eten.

Kunnen we die bel wel doen?

Milan pakte de kapotte fietsbel uit de plastic zak. Het veertje was uit het deksel gesprongen. Als hij hem dichtkneep en met zijn nagel aansloeg, maakte hij een heel kort, scheef pingetje. Onder het bruggetje hadden ze er twaalf opgenomen. Hij zette er vier achter elkaar en maakte de laatste lager. Ravi vroeg via berichten of de tweede omhoog kon.

Ze waren tot negen uur met de bel bezig. Op school de volgende dag was alles gewoon. Ravi had zijn wiskundeboek vergeten en keek bij Milan mee. Dat stelde Milan meer gerust dan het antwoord op zijn bericht.

In de laatste les mochten ze in tweetallen een presentatie voorbereiden over iets wat ze goed kenden. De docent liep tussen de tafels door. Milan schreef muziek op zijn blad en streepte het weer door. Hij kende vooral dingen die niet werkten.

Ravi schreef hetzelfde woord op zijn eigen blad.

‘We laten dat bruggetje horen.’

‘Dat snapt niemand.’

‘Dan moeten we het uitleggen.’

Voor de presentatie maakten ze een foto van de brug. Ze gingen op een middag terug, ditmaal met de recorder na overleg met Ravi’s broer en met een doek voor de aarde. Milan nam ook zijn koptelefoon mee. Terwijl hij luisterde, liet hij Ravi op verschillende plaatsen tikken. Bij de ene pijler was het geluid bijna dood; bij de andere zweefde het terug. Er gebeurde iets wat hij niet op een beeldscherm kon veranderen. De plaats zelf werkte mee.

Op donderdag stonden ze voor de klas. De luidsprekers van de computer waren klein. Hij zag een jongen achteraan met een pen tussen zijn bovenlip en zijn neus zitten. Hij zette de opname van het bruggetje aan en vertelde over de fietsen, het beton en de ruimte. Bij

de opname van de lepel vroeg iemand of ze serieus buiten hadden gezeten met bestek.

‘Ja,’ zei Ravi. ‘Je mag ook binnen zitten met bestek, maar dan heet het eten.’

De klas lachte. Milan deed de foto op het scherm groter. Vervolgens liet hij het stukje met de kapotte bel horen, de brugtik eronder en een rustige kick. Hij zag een jongen bij het raam zijn voet verplaatsen. Het kon toevallig zijn. Hij keek snel terug naar de computer.

De docent vroeg wat het verschil was tussen hun opname en muziek die ze op internet konden vinden.

Milan had daar thuis vijf zinnen voor bedacht. Hij was ze allemaal kwijt.

‘Ik weet waar deze geluiden zijn geweest,’ zei hij.

De docent knikte en vroeg of ze nog iets wilden zeggen. Ravi zei dat je de recorder bij zijn broer moest reserveren. De klas lachte opnieuw. Milan zette het bestand uit en liep naar zijn plaats.

Ze kregen een zeven en een half. Op het beoordelingsblad stond dat de uitleg soms te snel was gegaan en dat de praktische demonstratie goed was. Milan vouwde het blad dubbel en stopte het achter in zijn agenda. Het stukje muziek duurde maar veertig seconden. Thuis maakte hij het langer, maar de laatste helft wilde niet lukken. Hij zette de brugopname terug vooraan en liet hem één keer helemaal afspelen.

Daarna stond hij op om de tafel te dekken. Zijn moeder had de kromme lepel niet weggegooid. Hij lag tussen de rechte lepels in de lade en kreeg iedere week iets minder herkenbaars. Milan pakte hem, legde hem naast zijn bord en tikte één keer tegen het glas. Zijn vader keek op.

‘Die moet je zacht doen.’

Milan deed het nog eens, zachter. Het glas antwoordde hoger dan hij had verwacht.

Zeventien mensen

De eerste keer dat Milan zijn eigen muziek tijdens een optreden voor publiek hoorde, stond er iemand doorheen te vragen waar de mayonaise was.

Het was tijdens het zomerfeest van de voetbalvereniging. Achter het clubhuis stonden twee partytenten, een barbecue en een springkussen dat aan één kant was ingezakt. Milan was veertien en had de hele week naar het weerbericht gekeken. Niet omdat hij ging voetballen, maar omdat een stekkerdoos niet nat mocht worden.

Ravi had de afspraak geregeld.

‘Er is muziek nodig bij de jeugd,’ had hij gezegd. ‘Milan heeft muziek.’

De jeugdcoördinator had gevraagd of ze een telefoon konden aansluiten. Ravi had geantwoord dat ze iets beters hadden. Pas daarna had hij Milan verteld dat ze zaterdag moesten draaien.

‘Ik kan niet draaien.’

‘Je kunt muziek aanzetten.’

‘Dat is iets anders.’

‘Dan leren we het verschil voor zaterdag.’

Ze hadden vier avonden geoefend met een gratis programma, twee kleine speakers en een adapter waarvan één kanaal alleen werkte als je er niet aankwam. Milan ontdekte dat twee nummers tegelijk laten spelen niet betekende dat ze samen pasten. De maat kon kloppen en toch kon het klinken alsof twee mensen door elkaar ruzieden.

Ravi had een lijst gemaakt met nummers die iedereen kende. Milan had daar drie eigen stukken tussen gezet en er op vrijdag twee weer uitgehaald.

Op zaterdag om kwart over twee tilde zijn vader de speakers uit de bestelbus. Hij zette ze onder de partytent en keek naar het verlengsnoer.

‘Waar zit de stroom?’

Milan wees naar een kabel onder het gras.

Zijn vader volgde hem, trok de aansluiting uit een plas en zette hem op een omgekeerde krat. Daarna liep hij terug naar de bus en haalde een rol tape.

‘Niemand gaat hier vandaag door een hobby geëlectrocuteerd worden.’

Hij plakte de kabels vast aan de poten van de tent. Milan deed alsof hij het woord hobby niet had gehoord.

Op een klaptafel stond de laptop. Aan de voorkant hing een vel papier met MILAN & RAVI. Ravi had de letters met een zwarte marker geschreven. Het ampersand was twee keer zo groot als hun namen.

‘We klinken als accountants,’ zei Milan.

‘Dan krijgen we misschien betaald.’

Om drie uur begonnen ze. Er stonden zeventien mensen in de buurt, als je de jongen op het springkussen en de vrouw achter de barbecue meetelde. Milan wist dat omdat hij ze telde voordat hij op afspelen drukte.

De eerste overgang ging redelijk. De tweede ging mis omdat hij een verkeerd nummer klaarzette en de zanger midden in een zin verdween. Ravi trok een gezicht dat ergens tussen schrik en lachen zat.

‘Niemand weet hoe het hoort,’ fluisterde hij.

Maar Milan wist het. Hij hoorde de fout nog drie nummers later.

Een kleine jongen vroeg of ze iets van een kinderfilm hadden. Een oudere jongen vroeg hetzelfde nummer dat net geweest was. De jeugdcoördinator kwam vertellen dat het zachter moest, omdat de man met de microfoon zijn loterij niet kon aankondigen. Milan draaide de schuif naar beneden.

Het was niet wat hij had gezien in de filmpjes op internet. Daar staken mensen hun handen omhoog zodra de camera hen vond. Hier bleef een man voor de linker speaker staan praten over de kosten van kunstgras.

‘Nu die van jou,’ zei Ravi.

Milan schudde zijn hoofd.

‘Wel.’

‘Straks.’

‘Je zegt al een halfuur straks.’

Op het scherm stond Dinsdag 2 klaar. Milan had hem in de loop van een jaar zo vaak aangepast dat er nauwelijks nog iets van de eerste versie over was. Alleen de fietsketting zat erin, stil en hoog, onder echte drums. De adem had hij zelf opnieuw opgenomen, omdat hij niet zeker wist of hij de oude opname buiten zijn kamer mocht gebruiken. De vijf noten waren gebleven.

Hij luisterde via zijn koptelefoon naar het begin. De laatste beats van het lopende nummer tikten door. Als hij nu niet inzette, moest hij weer wachten.

Hij zette in.

De overgang was niet schoon, maar hij lukte. Zijn eigen kick kwam door de speakers. Het geluid klonk op het gras dunner dan thuis.

Hij wilde aan een knop draaien en hield zijn hand tegen.

‘Heeft iemand mayonaise?’ riep een man.

Ravi duwde een beker cola naar hem toe.

Milan keek naar de mensen. Een moeder boog zich om de jas van haar kind dicht te ritsen. De man over het kunstgras telefoneerde.

Bij het springkussen maakte iemand een salto die niet mocht.

Niemand wist dat er op dat moment iets heel belangrijks gebeurde.

Toen kwam de melodie.

Lotte stond bij de ingang van het clubhuis. Ze was met haar jongere broer gekomen, die in de vereniging speelde. Ze keek naar de tafel, herkende Milan en stak een hand op. Daarna bleef ze staan.

Milan keek snel terug naar het scherm.

Naast het springkussen begon de kleine jongen die naar de kinderfilm had gevraagd met zijn knieën te veren. Hij deed het zonder naar iemand te kijken. Na vier maten ging zijn zusje naast hem staan. Ze sprongen niet precies gelijk, maar wel op dezelfde muziek.

Ravi tikte tegen Milans arm.

‘Zie je?’

Milan zag het.

Zijn muziek had een kamer verlaten. Het was geen groot moment voor de wereld. Niemand filmde. Maar twee kinderen bewogen op iets dat er zonder hem niet had gelegen.

Hij vergat een halve minuut bang te zijn.

Toen het nummer afgelopen was, zette Ravi een bekende plaat in. De kinderen bleven springen. Milan voelde eerst teleurstelling en toen opluchting. Zijn muziek had hen niet verdreven. Op dat moment leek hem dat al een behoorlijke prestatie.

Na afloop kregen ze ieder een consumptiebon en samen vijftientig euro in een envelop. Ravi telde het geld drie keer.

‘Twaalf vijftig per accountant,’ zei hij.

Milan hield de envelop vast alsof hij dikker was dan hij was.

Lotte kwam naar hen toe. ‘Die met dat stukje dat even alleen overblijft. Was die van jou?’

‘Ja.’

‘Je hebt iets laten gebeuren.’

Hij herinnerde zich het schoolplein. Ze glimlachte toen ze zag dat hij het begreep.

‘Heb je een naam ervoor?’

‘Dinsdag 2.’

Ze bleef een seconde stil. ‘Dat kan beter.’

‘Het was een dinsdag.’

‘Dat hoor ik.’

Ze moest naar haar broer, die met een halve zak chips bij de parkeerplaats stond te wachten. Milan keek haar na totdat Ravi een kabel naar hem gooide.

Zijn vader kwam helpen opruimen. Ze droegen de speakers naar de bus. Onder de tent bleef het papier met hun namen liggen. Milan ging terug om het te halen.

‘Goed verdiend,’ zei zijn vader toen ze wegrede.

Milan keek naar de envelop op zijn schoot. ‘We kunnen een betere kabel kopen.’

‘Dat is ook een manier om je geld meteen weer kwijt te raken.’

Milan hoorde iets in zijn stem dat hij niet kon plaatsen. Geen boosheid. Eerder herkenning.

Bij de verkeerslichten draaide zijn vader de radio zachter.

‘Dat ene nummer,’ zei hij. ‘Bij die kinderen.’

Milan hield zijn handen stil.

‘Ja?’

‘Had je dat gemaakt?’

‘Ja.’

Zijn vader knikte. Een scooter reed langs hen heen, veel te dicht op de bus. Hij keek in de spiegel en wachtte totdat het licht groen werd.

‘Zat goed in elkaar.’

Milan keek naar de weg om niet te laten merken hoeveel die vier woorden deden.

Thuis hing hij het papier boven zijn bureau. De tape liet na een uur aan één kant los. Hij plakte het opnieuw vast.

Onder het papier legde hij de envelop. Ravi had voorgesteld het geld te bewaren tot ze een tweede optreden hadden. Dan zou het meer op een bedrijf lijken. Milan vond twee schooljongens met vijftientig euro niet erg op een bedrijf lijken, maar hij hield van het woord tweede.

Hij opende het bestand van zijn nummer.

Bij de naam bleef hij even hangen. Toen maakte hij een kopie en noemde die Buiten.

De jongen die alles wist

Op de eerste dag na de zomervakantie ontmoette Milan iemand die beweerde precies te weten hoe je beroemd werd.

Jesse zat achter hem bij natuurkunde, twee klassen hoger in bravoure en in dezelfde klas op papier. Hij droeg schoenen die nooit vuil leken en had een telefoon waarvan de camera beter was dan de webcam van Milans computer.

‘Jij maakt toch beats?’ vroeg hij toen de docent het lokaal verliet om kopieën te halen.

Milan draaide zich half om. ‘Soms.’

‘Mijn neef werkt met een label.’

Ravi, naast Milan, keek naar zijn boek.

‘Welk label?’ vroeg Milan.

‘Verschillende. Hij zit in die wereld.’

Jesse trok zijn telefoon uit zijn zak en liet een foto zien van een man bij een mengtafel. De foto was scheef en donker. Er stond een fles energiedrank naast de man.

‘Die regelt releases.’

Milan wist niet precies hoe releases geregeld werden. Hij wist wel dat het woord groter klonk dan bestanden op zijn bureau.

Jesse wilde iets horen. Milan stuurde hem die middag een export van Buiten. Jesse antwoordde binnen tien minuten.

Best ziek. Maar mist nog pro sound. Kan mijn neef fixen.

Milan las het bericht onder de werkbank, waar hij een bak met boutjes sorteerde. Zijn vader vroeg of hij zijn handen er ook bij wilde houden.

Die avond vertelde hij het aan Ravi.

‘Welke neef?’ vroeg Ravi.

‘Die met dat label.’

‘Jesse heeft ook een oom met een Lamborghini.’

‘Misschien heeft hij die.’

‘Zijn oom rijdt een lesauto. Ik zie hem iedere maandag.’

Milan zei dat een neef iets anders was dan een oom. Ravi haalde zijn schouders op. ‘Stuur hem alleen niet je hele project.’

Dat was precies wat Jesse de volgende dag vroeg.

Alle bestanden, zei hij. Anders kon zijn neef de kwaliteit niet verbeteren. Milan aarzelde. Jesse deed alsof die aarzeling aandoenlijk was.

‘Je wilt toch verder? Of wil je de hele tijd voor je slaapkamer blijven produceren?’

Het was een handige zin. Milan hoorde er zijn eigen angst in terug, maar nu uit iemand anders’ mond.

Hij zette het project op een USB-stick. Hij stopte er ook de opnamen van de recorder bij, omdat sommige geluiden anders niet goed geladen zouden worden. Daarna maakte hij thuis een kopie. Hij dacht dat een kopie betekende dat er niets verloren kon gaan.

Drie weken gebeurde er niets.

Jesse zei dat zijn neef druk was. Daarna dat het label veel aanmeldingen had. Daarna dat Milan geduld moest leren, omdat dit nu eenmaal de muziekindustrie was. Iedere keer voelde Milan zich jonger dan hij was.

Op een donderdag liet Lotte hem in de kantine haar telefoon zien.

‘Ben jij dit?’

Op het scherm stond een filmpje van een donkere kamer met blauwe verlichting. Een naam die Milan niet kende: JAY SENSE. Daaronder: NEW ORIGINAL COMING SOON.

Het nummer begon halverwege.

De kick was harder. Er zat een extra effect bij. Maar de vijf noten waren dezelfde vijf noten, met die ene late noot die ooit een fout was geweest.

Milan hield de telefoon met beide handen vast.

‘Van wie is dit account?’

Lotte keek naar hem. ‘Jesse.’

Aan de tafel achter hen lachte iemand om iets ongerelateerds. Milan hoorde het alsof het over hem ging.

Hij liep naar Jesse, die bij de automaat stond. Ravi kwam achter hem aan.

‘Dat is mijn nummer.’

Jesse keek naar Lottes telefoon. ‘Rustig. Het is nog niet uit.’

‘Er staat dat het van jou is.’

‘Dat staat er niet. Er staat original.’

‘Er staat jouw naam boven.’

Jesse stak een hand uit naar de telefoon. Milan hield hem buiten bereik.

‘Mijn neef heeft hem helemaal verbeterd. Je zou hem zo nooit kunnen uitbrengen. Hij dacht dat we samen iets gingen doen.’

‘Wie is je neef?’ vroeg Ravi.

Jesse keek hem geïrriteerd aan. ‘Daar heb jij niets mee te maken.’

‘Hoe heet hij?’

‘Ik regel dit met Milan.’

Milan voelde zijn oren heet worden. Hij wilde iets slims zeggen, iets wat later nog precies zou kloppen. In plaats daarvan zei hij: ‘Haal het eraf.’

Jesse lachte kort. ‘Gast, wees blij dat er aandacht is.’

Milan duwde hem.

Niet hard genoeg om hem te laten vallen. Wel hard genoeg om de plastic beker in zijn hand tegen de automaat te laten stoten. Cola liep over zijn schoenen. Iedereen keek nu.

Jesse duwde terug. Ravi ging ertussen staan en kreeg een elleboog tegen zijn kin. Daarna stond er een docent naast hen en moesten ze alle drie mee.

In de kamer van de afdelingsleider klonk het verhaal kleiner dan het in Milans hoofd was. Een filmpje, een bestand, een ruzie. Milan probeerde uit te leggen dat het niet over de USB-stick ging. Jesse zei dat het een misverstand was. Ravi hield een nat papieren doekje tegen zijn kin.

Hun ouders werden gebeld.

Zijn vader haalde hem op en zei onderweg niets. Dat was erger dan boosheid. Milan keek naar zijn handen. Hij had op zijn knokkel een kleine rode plek en vond die belachelijk. Hij had iemand geduwd om een melodie.

Thuis legde zijn vader de sleutel van de bus op tafel.

‘Je mag boos zijn,’ zei hij. ‘Je blijft met je handen van mensen af.’

‘Hij heeft iets afgepakt.’

‘Ik heb het gehoord.’

‘Je begrijpt het niet.’

Zijn vader ging zitten. ‘Wat begrijp ik niet?’

Milan begon aan het begin. Niet bij Jesse, maar bij de vuilniswagen. Bij de fiets. Bij het muziekprogramma dat geen echte piano had. Hij vertelde dat het nummer voor andere mensen misschien op iedere andere danceplaat leek, maar dat hij de plaats wist waar ieder geluid vandaan kwam. Dat Jesse een knop had omgedraaid en nu deed alsof hij daar ook had gezeten.

Zijn vader luisterde zonder hem te onderbreken.

‘En jij hebt hem alles gegeven?’ vroeg hij ten slotte.

Milan knikte.

Hij wachtte op het woord dom.

‘Kom,’ zei zijn vader.

Ze gingen naar boven. Zijn vader schoof een stoel naast het bureau en vroeg hem het oude project te openen. Milan liet de

bestandsdatum zien, de verschillende versies, de losse opnamen.

Zijn vader vroeg wat hij wilde bereiken.

‘Dat hij het weghaalt.’

‘En daarna?’

‘Dat iedereen weet dat het van mij is.’

‘Iedereen is lastig,’ zei zijn vader. ‘Laten we beginnen met de mensen die het gezien hebben.’

Ze maakten schermafbeeldingen. Ze bewaarden het filmpje. Zijn vader schreef een bericht aan de ouders van Jesse, korter en rustiger dan Milan mogelijk had geacht. Het ging over de onjuiste naamsvermelding, over de oorspronkelijke bestanden en over het verzoek het filmpje te verwijderen. Niet over labels, neven of beroemd worden.

De volgende dag was het verdwenen.

Jesse praatte niet meer met Milan. Dat was eerst vervelend en daarna een verbetering. Ravi zei dat hij voor zijn kin een percentage van de toekomstige opbrengst wilde. Milan kocht hem een broodje.

Toch maakte hij twee weken niets nieuws.

Iedere keer dat hij de vijf noten hoorde, zag hij Jesse bij de automaat. De muziek was niet verdwenen, maar er was iemand anders in gaan zitten.

Op vrijdag kwam Lotte langs om een boek terug te brengen dat zijn moeder aan de hare had geleend. Ze bleef in de deuropening van zijn kamer staan.

‘Ga je hem nu weggooien?’ vroeg ze.

‘Misschien.’

Ze keek naar het papier van de voetbalvereniging boven zijn bureau.

‘Dan bepaalt hij nog steeds wat ermee gebeurt.’

Milan draaide zijn stoel naar het scherm. Hij vond het vervelend dat ze gelijk had.

Lotte liep weg. Beneden praatte ze met zijn moeder. Milan zette de koptelefoon op en haalde de nieuwe, harde kick uit het project. Daarna zocht hij het oudste stukje fietsketting terug.

Het wiel tikte nog steeds.

Jesse had er niets aan kunnen veranderen.

Het verkeerde lokaal

In januari hing er een geel vel bij de trap naar de aula. Wie iets wilde uitvoeren tijdens de culturele middag, kon zijn naam op een lijst zetten. Er stonden al een dansgroep, twee gitaristen en iemand die een gedicht had geschreven. Onder de laatste naam was ruimte. Milan liep voorbij. Hij kwam na de pauze terug en bleef lang genoeg staan om de regels over de geluidsinstallatie te lezen. Eigen materiaal mocht. Maximaal acht minuten. Geen vuur.

‘Jammer,’ zei Ravi naast hem. ‘Je had net die brandende fietsketting klaar.’

‘Ik doe niet mee.’

‘Dat lees je heel zorgvuldig.’

Milan bleef naar het gele vel kijken. Hij zag Jesse achter twee andere jongens de trap opgaan. Sinds het filmpje was verwijderd, keken ze elkaar zelden aan. Milan kon Jesse missen als tegenstander en hem tegelijk nog voelen zodra hij iets over muziek wilde zeggen.

Ravi pakte de pen die met een touwtje aan het prikbord hing.

‘Ik schrijf jou niet op,’ zei hij. ‘Je moet het zelf weten.’

Hij schreef zichzelf op bij de mensen die wilden helpen met de techniek.

‘Waarom?’ vroeg Milan.

‘Omdat je dan geen gym hoeft.’

Een week later stond Milan alsnog op de lijst. Hij had daarvoor een nieuw bestand gemaakt, waarin de vijf bekende noten ontbraken.

Het ging sneller dan Buiten, met een hoog ratelend geluid en een bas die bij iedere herhaling iets verschoof. Hij noemde het Stroomop. De titel had hij pas aan het eind verzonnen, toen hij zag

dat iemand anders op de lijst een nummer met een echte naam uitvoerde.

Mevrouw Van Dongen, die de culturele middag organiseerde, vroeg tijdens het eerste overleg welk instrument hij meenam. Ze had een map waarin ze met potlood notities maakte.

‘Mijn laptop.’

‘En wat doe je daarop?’

‘Muziek.’

‘Dat begrijp ik. Maar tijdens de uitvoering?’

Hij legde uit dat je twee nummers kon mengen. Zij wees op de acht minuten. Hij legde uit dat het één eigen nummer was. Ze keek vriendelijk op.

‘Dan ben je dus vooral aan het luisteren.’

Naast hem verschoof een meisje haar fluitkoffer op tafel. Een jongen met een gitaar begon aan zijn nagel te trekken. Milan voelde dat hij moest aantonen dat zijn nummer meer was dan op een knop drukken, maar hij wist niet hoe je dat uitlegde zonder woorden te gebruiken waarvan hij zelf de helft nauwelijks begreep.

‘Ik kan het veranderen terwijl het speelt.’

‘Dan hoor ik graag wat daarvoor nodig is.’

Thuis probeerde hij alle veranderingen uit die hij had genoemd. Hij kon de drums weghalen, de bas zachter zetten en de melodie op een ander moment laten beginnen. Het lukte ook om een effect over de hele muziek te draaien. Daardoor klonk het alsof het nummer in een emmer verdween. Hij vond dat aanvankelijk indrukwekkend, tot hij het zes keer achter elkaar deed.

Ravi zat bij hem toen hij het voor de zevende keer probeerde.

‘Hoe lang staan we in die emmer?’

‘Dat is een overgang.’

‘Naar wat?’

Milan zette het effect uit. Het nummer kwam zo hard terug dat ze allebei schrokken.

‘Daar moet je dus op letten,’ zei hij.

‘Ik let al een halfuur op.’

Voor het volgende overleg maakte hij een schema. Hij tekende vier banen op papier en zette erbij welke geluiden hij wanneer wilde gebruiken. Hij oefende met zijn linkerhand op de toetsen en zijn rechterhand op de muis. Soms ging het goed. Soms klikte hij vlak naast een knop en opende een venster waarin hij niets kon vinden. Ravi stelde voor om de helft al vast te zetten. Milan weigerde. Hij had tegen mevrouw Van Dongen gezegd dat hij het ging uitvoeren. Hij wilde niet dat ze later zou denken dat ze gelijk had gehad.

‘Je bent niet voor haar muziek aan het maken,’ zei Ravi.

Milan schoof het schema onder zijn toetsenbord. Hij had geen zin om ook dat nog uit te leggen.

De repetitie was op woensdag. De aula stond vol opgestapelde stoelen. Een lange kabel liep van een tafel naar de installatie boven de deur. Ravi had met een oudere leerling een rol tape gekregen. Ze plakten pijlen op de vloer om te voorkomen dat mensen over de kabel zouden struikelen. Het zag er minder professioneel uit dan Milan had gehoopt.

Het fluitmeisje was als eerste aan de beurt. Ze heette Iris. Bij het inspelen maakte ze een toon die zo zuiver boven de stoelen uitkwam dat Milan zich afvroeg hoeveel knoppen daarvoor nodig waren als je hem op de computer wilde maken. Ze legde de fluit op haar schoot en wachtte op een pianist die nog in de andere gang bleek te zitten.

Milan sloot zijn laptop aan. De kabel kraakte. Het geluid kwam uit één speaker. Ravi drukte de stekker voorzichtig verder en nu klonk het nummer door allebei. Milan zette de eerste baan aan. Daarna de tweede. Bij de derde vergat hij welke toets hij had gebruikt om hem te stoppen. Twee bassen liepen over elkaar heen. Hij trok het volume terug, startte opnieuw en zette per ongeluk het hele project stil.

Een stoel viel om achter in de aula.

‘Dat was ik,’ zei Ravi onmiddellijk.

Milan wist dat het de conciërge was geweest. Hij waardeerde de poging.

Mevrouw Van Dongen kwam van de andere kant van de ruimte.

‘Wil je nog een keer?’

Hij keek naar zijn handen.

‘Dit programma doet raar.’

Ravi stond stil bij de kabel. Milan had het meteen gehoord: hij zei hetzelfde als iemand die een fiets tegen een muur zette omdat het stuur de verkeerde kant op was gegaan. Het programma deed precies wat hijzelf had gevraagd. Hij wist alleen niet meer wat dat was.

‘Ik heb niet genoeg geoefend,’ zei hij.

Mevrouw Van Dongen knikte. ‘We hebben nog negen dagen.’

Hij sloot zijn laptop af. De pianist was inmiddels gekomen. Iris zette haar fluit tegen haar mond en begon opnieuw. Het stuk was ingetogen en ging langzamer dan Milan prettig vond. Na een minuut speelde ze drie snelle tonen achter elkaar, gevolgd door een vierde die boven alles uitkwam. Hij keek op. Ze haalde de fluit van haar lippen en zei tegen de pianist dat de begeleiding onder die vierde toon minder hard moest. De pianist keek verbaasd naar zijn vingers.

In de gang vroeg Milan of hij het stukje nog eens mocht horen.

‘Het is geen stukje,’ zei Iris. ‘Het zit midden in het hele werk.’

‘Ik bedoel die drie korte.’

Ze speelde ze. De gang galmde anders dan de aula. Een deur ging open en een docent vroeg of het ergens anders kon.

Ze gingen naar een leeg tekenlokaal. Ravi kwam achter hen aan met de laptop en keek alsof Milan hem had gestuurd, wat niet zo was.

Iris speelde de tonen nu zachter. Milan sloot zijn koptelefoon aan, zette zijn eigen nummer op en liet haar luisteren naar de bas.

‘Dat schuift steeds,’ zei ze.

‘Ja.’

‘Daar kan ik niet gewoon mijn stuk overheen spelen.’

‘Misschien iets anders.’

Ze keek naar de fluit. ‘Ik verzin niet zomaar iets.’

Milan opende een nieuw bestand. Hij maakte twee rustige akkoorden en zette die achter elkaar. Iris luisterde. Ze speelde één lange toon, hield op en schudde haar hoofd. Bij de volgende herhaling probeerde ze drie korte tonen. Ditmaal zaten er geen vierde en geen afronding achter. Milan wachtte. De muziek liep verder. Iris deed dezelfde drie tonen nog eens, iets later.

Ravi stond bij de deur. ‘Dat hoorde ik wel.’

Ze keken hem aan.

‘Wat?’ vroeg Milan.

‘Dat het antwoord gaf.’

Het tekenlokaal moest dicht. Ze spraken af op vrijdag terug te komen. Iris zei dat ze niet op een foto wilde en dat haar naam op het schema moest staan als ze meedeed. Milan knikte meteen. Daarna vroeg ze waar hij de muziek voor haar zou opschrijven.

Hij keek naar het scherm.

‘Ik kan je de noten aanwijzen.’

‘Ik kan niet jouw blokjes lezen.’

Op donderdag leerde hij van een filmpje hoe je noten op een balk zette. Hij tekende ze op ruitjespapier en liet zijn moeder controleren of zijn lijnen recht genoeg waren. Ze wist niet of de noten klopten. Ze vond het jammer dat de ene lijn door het gaatje van zijn schrift liep.

Iris corrigeerde vrijdag twee noten. Ze vertelde dat hij een teken had gebruikt waardoor ze alles een halve toon hoger moest spelen.

Milan haalde zijn gum uit zijn etui en probeerde het spoor volledig weg te krijgen. Het papier werd dun.

‘Ik weet nu wel wat je bedoelt,’ zei ze.

Ze maakten een stuk van zes minuten. Iris kreeg ruimte voor haar drie tonen en vervolgens een langere melodie die ze zelf uitzocht. Milan liet zijn oorspronkelijke snelle nummer liggen. Hij hield vier dingen over die hij tijdens het spelen veranderde. Hij wist wat iedere knop deed en oefende de bewegingen eerst zonder geluid.

Ravi vroeg of er nog een emmer in zat.

‘Alleen als jij erin gaat zitten.’

‘Dan moet mijn naam ook op het schema.’

Op de culturele middag zaten er ouders achter in de aula. Milan zag zijn moeder naast een vrouw die voortdurend in haar tas keek. Zijn vader was bezig in de garage. Hij had gezegd dat hij zou proberen te komen, maar Milan zag hem niet. De dansgroep begon. Iemand liet een hoed vallen. Bij de gitaristen kwam een snaar net te laag uit, waarna ze samen opnieuw inzetten en erom lachten.

Iris stond naast de tafel toen Milan zijn laptop openklapte. Ze schoof haar lessenaar opzij en legde het papier neer dat ze toch had overgeschreven op echte notenbalken. De oudere leerling stak zijn duim op. Ravi stond achter bij de installatie.

De eerste lage klank kwam door de speakers. Milan liet hem twee keer herhalen, zoals ze hadden afgesproken. Iris ademde in. Hij zag haar schouders nauwelijks bewegen. De drie tonen begonnen iets langzamer dan in het tekenlokaal. Hij had de drums nog niet aangezet en kon wachten tot ze klaar was.

Toen hij de drums inzette, draaide Ravi het volume een klein stukje terug. Milan hoorde het verschil en vond het eerst vervelend.

Daarna kwam de fluit beter boven de bas uit. Iris keek even naar hem. Hij zette de volgende verandering klaar.

Halverwege ging het mis. Hij drukte te laat, waardoor de lange melodie over een extra maat liep. Iris speelde door. Milan wist dat hij de bas weg kon nemen. Hij deed het en liet de drums zacht tikken. Iris maakte haar zin af, wachtte en knikte. Hij zette de bas opnieuw in.

Aan het eind kwamen de drie korte tonen terug. Hij had bedacht dat alles daarna ineens zou stoppen. Iris liet de laatste toon wat langer hangen. Milan liet zijn hand boven de muis wachten en stopte toen zij klaar was.

Er klonk applaus. Hij vond geen manier om zijn armen neer te houden die normaal voelde. Iris boog kort. Hij knikte tegen de zaal en sloot het project pas toen de volgende deelnemer klaarstond.

Zijn moeder kwam na afloop naar hem toe. Ze zei dat ze de fluit heel mooi vond. Hij wilde dat ze ook iets over zijn muziek zei en schaamde zich meteen voor die gedachte.

‘Het hoorde bij elkaar,’ zei ze vervolgens.

Bij de uitgang stond zijn vader. Hij hield zijn jas nog aan en had een zwarte veeg op zijn pols.

‘Heb je het gehoord?’ vroeg Milan.

‘Het laatste stuk. Die jongen bij de deur liet me eerst niet binnen.’

‘Ik was die jongen,’ zei Ravi naast hem. ‘Je mocht niet tijdens het gedicht.’

Zijn vader keek naar hem en begon te lachen.

Iris kwam haar fluitkoffer halen. Milan gaf haar het nieuwe bestand, dat hij samen met haar naam had opgeslagen. Ze vroeg of ze het naar haar opa mocht sturen. Hij zei ja en dacht er toen aan te vragen of zijn eigen naam erbij kon.

‘Die staat er toch al,’ zei ze.

Thuis luisterde hij naar de opname die Ravi met zijn telefoon had gemaakt. Het geluid was plat en iemand kuchte midden in de langzame passage. Toch kon Milan precies horen waar hij had gewacht. Hij legde het schema naast zijn toetsenbord. Op de achterkant stond een van zijn eerste pogingen tot een notenbalk. Hij streek met zijn vinger over de dun gegumde plek en maakte een nieuwe map voor alles wat Iris had gespeeld.

De man in de kringloopwinkel

De kringloopwinkel aan de rand van het dorp had een hoek waar apparaten heengingen als niemand meer wist welke kabel erbij hoorde.

Er stonden videorecorders, wekkerradio's en printers met papierlades die niet sloten. Op een bovenste plank lag een mengpaneel naast een broodrooster. Milan zag het op een zaterdag in november. Hij was vijftien en moest eigenlijk een rek voor de voorraadkast van zijn moeder zoeken.

Het mengpaneel had zes schuiven, twee grote draaiknoppen en een kras over de rechterhoek. Op een geel stickertje stond vijftien euro, onbeproefd.

Hij tilde het op. Het was zwaarder dan hij verwachtte.

'Dat is geen rek,' zei zijn moeder.

'Nee.'

'Werkt het?'

'Dat staat er niet.'

Ze wees naar het stickertje. 'Dat staat er wel.'

Hij had achtentwintig euro in zijn portemonnee. Verdiend met schoonmaken in de garage en het terugbrengen van lege flessen. Hij draaide het apparaat om en keek naar de aansluiting voor de voeding. Een klein rond gat. Hij kon er weinig aan zien.

'Daar ontbreekt iets,' zei een stem achter hem.

Een man stond bij het schap met boeken. Hij droeg een groene jas en had grijs haar dat achter zijn oren langer was dan bovenop. In zijn hand hield hij een boek over tuinieren.

'De adapter,' zei Milan.

‘En vermoedelijk twee goede faders.’

De man wees naar een schuif. Milan bewoog hem. Hij schuurde over het metaal.

‘Kun je die vervangen?’

‘Kun je wel. De vraag is wie je ermee gaat vervelen.’

Milan keek naar zijn moeder. Zij keek terug met een gezicht dat betekende dat zij niet die persoon ging zijn.

‘Wat wil je ermee?’ vroeg de man.

‘Draaien.’

‘Wat?’

‘Mijn eigen muziek. En muziek van andere mensen.’

‘In die volgorde?’

‘Maakt dat uit?’

De man zette het tuinboek terug. ‘Meestal wel.’

Hij heette Leo van Beek. Hij had vroeger geluid gedaan in een club in Rotterdam, zei hij, en nu repareerde hij af en toe apparaten omdat zijn knieën langer meegingen als hij achter een werkbank zat dan wanneer hij eronder moest kruipen. Zijn moeder kende zijn vrouw van de bibliotheek. Daardoor mocht Milan het mengpaneel meenemen en op woensdag bij hem langsgaan. Dat voelde als een wonder dat bij nader inzien vooral uit dorpsgeografie bestond.

Leo woonde in een rijtjeshuis achter het station. In de voorkamer stond een gewone bank. In de achterkamer stonden twee draaitafels, een paar grote speakers en een stapel platen die de indruk gaf dat verhuizen geen optie meer was.

‘Schoenen uit,’ zei Leo. ‘Niet vanwege de vloer. Mijn vrouw vindt dat jij wel schoenen uitdoet en de monteurs niet.’

Milan zette het mengpaneel op de tafel. Leo had al een multimeter en een passende voeding klaarliggen. Hij vroeg niet of Milan beroemd wilde worden.

Hij vroeg wat er gebeurde als je twee rode lampjes tegelijk zag.

‘Dan is het te hard.’

‘Dat is een begin.’

Een uur later hadden ze het mengpaneel opengemaakt. Er zat stof in en een druppel opgedroogde drank bij de kapotte schuif. Leo liet zien hoe je voorzichtig schoonmaakte zonder de onderdelen met geweld te bewegen.

‘Dat kost straks wel nieuwe faders,’ zei hij. ‘Maar eerst horen we of de rest leeft.’

De rest leefde. Eén kanaal kraakte. Milan glimlachte toch.

Leo zette een plaat op en gaf hem een koptelefoon. De muziek begon met een baslijn die meer ruimte had dan Milan gewend was. Er gebeurde lange tijd weinig. Toch bleef hij luisteren.

‘Waar wacht je op?’ vroeg Leo.

‘De melodie.’

‘En als die niet komt?’

Milan keek naar de plaat.

Leo liet hem een tweede nummer horen. Daarin kwam wel een melodie, maar pas nadat Milan bijna vergeten was dat hij erop wachtte. Het was geen grote reeks noten. Het leek op een deur die heel langzaam openging.

‘Je bent producent?’ vroeg Leo.

‘Ik probeer het.’

‘Dan moet je ook leren wat je niet nodig hebt.’

Milan dacht aan de mappen met geluiden op zijn computer. Aan de keren dat hij een track beter probeerde te maken door er nog een synth bij te zetten.

‘Hoe weet je dat?’

‘Door weg te halen en te luisteren. Vervelend antwoord, hè.’

Leo gaf hem papier. Bovenaan schreef hij vier woorden: begin, verwachting, verandering, einde.

‘Geen wet,’ zei hij. ‘Gewoon iets om naar te kijken als je vastloopt.’

Milan nam het papier mee naar huis. Het mengpaneel liet hij staan voor de nieuwe onderdelen. Zijn vader vroeg wat het repareren ging kosten.

‘Zesentwintig euro.’

‘Dan is het geen mengpaneel van vijftien euro.’

‘Nee.’

Zijn vader keek naar hem. Het leek erop dat hij iets had gewonnen doordat Milan het toegaf.

Milan werkte drie extra zaterdagen in de garage. Hij poetste velgen, sorteerde binnenbanden en haalde met een borstel vuil van tandwielen. Zijn vader betaalde hem niet voor de uren waarin hij op zijn telefoon naar filmpjes keek. Milan vond dat onrechtvaardig tot hij zijn telefoon boven liet liggen.

In december was het apparaat klaar.

Leo leende hem twee spelers die niet meer in een rack stonden maar nog wel werkten. Op iedere speler stond met tape een nummer. De ene kon niet goed tegen gekopieerde cd's. De andere hield soms op als hij te warm werd. Milan vond ze schitterend.

‘Wanneer moet ik ze terugbrengen?’

‘Wanneer je hebt geleerd waarom je betere wilt.’

‘Hebt u echt in clubs gedraaid?’

‘Ook.’

‘Voor veel mensen?’

Leo stopte de kabels in een tas. ‘Soms voor driehonderd. Soms voor de barvrouw.’

‘Vond u dat laatste erg?’

‘Dat hing ervan af of ze bleef.’

Thuis maakte Milan op zijn bureau plaats voor de spelers. De computer moest schuin komen te staan. Hij brandde cd's en schreef de tempo's erop. Hij leerde dat een getal op een scherm de overgang niet voor je maakte. Hij leerde luisteren in de koptelefoon terwijl uit de speakers iets anders kwam. De eerste week voelde het alsof hij met zijn linkerhand een brief moest schrijven en met zijn rechterhand brood moest smeren.

Ravi kwam mee oefenen. Hij wilde vooral weten waarom je niet gewoon op synchroniseren drukte.

‘Omdat dat hier niet kan,’ zei Milan.

‘O. Dan is het inderdaad belangrijk.’

Ze lachten, maar Ravi werd er goed in. Hij hoorde kleine verschillen in tempo eerder dan Milan en had geduld voor het bijstellen. Milan werd onrustig als hij te lang hetzelfde begin hoorde. Hij wilde naar de plek waar het nummer veranderde.

‘Jij wilt ergens heen,’ zei Ravi. ‘Ik wil alleen dat we samen aankomen.’

Milan schreef het niet op. Later zou hij wensen dat hij dat wel had gedaan.

Op oudejaarsavond mochten ze in de garage draaien totdat de burens naar bed wilden. Zijn vader had de werkbank leeggeruimd en een doek over de gereedschappen gelegd. Zijn moeder zette chips neer. Lotte kwam met een vriendin, Ravi met zijn broer. Er waren zes mensen, acht als je zijn ouders meetelde.

Milan speelde een nieuwe track. Hij had de melodie kleiner gemaakt, de drums zachter gehouden en de adem bijna helemaal weggehaald. Precies voor het laatste gedeelte liet hij het geluid twee tellen verdwijnen.

Iedereen keek op.

Toen de kick terugkwam, hoorde hij Ravi lachen.

Niet omdat er iets verkeerd ging.

Omdat iets klopte.

Om middernacht gingen ze naar buiten. Achter de huizen trok een rode vuurpijl een scheve streep in de lucht. Milan stond naast Lotte op het tuinpad. Zijn oren suisten nog.

‘Je keek anders,’ zei ze.

‘Wanneer?’

‘Toen je bezig was. Alsof je wist waar je moest staan.’

Milan zocht naar een antwoord en vond er geen.

Ze duwde haar handen dieper in haar jaszakken. ‘Dat is fijn om te zien.’

Binnen sloeg zijn vader de koelkast dicht. Iemand riep dat er nog oliebollen waren. Milan keek naar het verlichte garageraam en naar